

## OB DNEVU BORCA

# ZADNJE SREČANJE

»Tovariš komandant!«

»Želiš?«

»Ali mi dovoliš, da odidem za nekaj ur domov? Dobro pol ure od tu sem doma. Prvič po dveh letih sem spet v domačih krajih. Rad bi videl, kako je doma in brata bi rad pripeljal s seboj, če že ni odšel v partizane.«

»Prav! ... Toda ne vem, če je varno? Da ne boš naletel na kakšno belo patroljo.«

»Brez skrbi! Pot pelje po gozdu in naša hiša stoji na njegovem robu. Nihče me ne bo opazil, previden bom.«

V štab je stopil obveščevalec. Komandant se je obrnil k njemu: »Je kaj novega? Kakšen je položaj v dolini?«

»Vse je v redu! Danes ni odšla nobena patrolja iz postojanke. Vas je zastražena in zasede so postavljene. Zaenkrat nihče ne sluti, da smo tu.«

»Torej lahko grem domov, tovariš komandant?«

»Pojdi! Samo v četi vse uredi in do večera se vrni. Pazi se, da se ti kaj ne pripeti.«

»Razumem!«

»Še deset minut, pa bom doma.« je pomislil komandir Jože, ko je hitro stopal po ozki stezi, ki se je vila med drevjem.

Gozd je postajal redkejši. Poznalo se mu je, da je vanj čestokrat posegala človeška roka. Listje je bilo pograbljeno. Tudi Jože je vsako jesen pred vojno prav tu pomagal bratu napravljati steljo. Prišel je do roba gozda. Steza je vodila na pot, ki je vodila iz doline. Na robu gozda je stopil za staro bukev, ki je bila enaka, odkar se je je spominjal. Naslonil se je nanjo in se ozrl po bregu, kjer je stal njegov dom. Pred njim na grebenu je stala kmetija, prav taka kakor takrat, ko je odhajal, samo čebelnjak je bil prekrit z novo opeko.

»Kje neki je dobil France opeko v teh časih? Da se ni vdinjal belim,« je nejevoljen pomislil. Spomni se je vseh požganih domačij in vasi, mimo katerih ga je dve leti vodila pot — tu pa se vojna sploh ne pozna. Njive v bregu so bile vse obdelane in žito je pravkar začelo zoreti.



Štirideset let bitke II. grupe odredov na Jančah

# ZADNJE SREČANJE

Nadaljevanje s 1. strani

Naslonil se je na staro bukev in se zamislil. Dve leti je že minilo, ko se je poslednjič ustavil prav na tem robu in se še enkrat poslovil od brata, ki ga je spremljal. Prav pri tej bukvi sta se razšla z bratom Cirilom, ki je imel zlomljeno roko in ni mogel z njim. Tedaj mu je obljubil, da bo prišel ponj, čim mu bo ozdravela roka. Toda pot ga je zanesla daleč na Notranjsko in se je sedaj prvič po dvih letih zopet vrnil v domače kraje. Nekajkrat je sicer poslal Cirilu pismo, v katerem mu je naročal, naj ga ne čaka, ampak naj odide v prvo partizansko enoto, ki bo v bližini. Odgovora ni nikoli prejel, niti ni zvedel, če je pismo prišlo v prave roke. Vse dve leti ga je skrbelo bratova usoda. Vedno, kadar je srečeval druge enote, je radovedno ogledoval neznanne obraze v upanju, da se bo nenadoma srečal z bratom. Tudi znanci, s katerimi se je srečeval, niso ničesar vedeli o njegovi usodi.

Mogoče je še doma! To se bo začudil, ko ga bo zagledal! Starejši brat France, samogolten človek, ki je po očetovi smrti gospodaril doma, ga ne bo vesel. On bi rajši videl, da bi ležal nekje v hosti in se nikdar več ne vrnil. A Jože se ni brigal zanj.

Po kamniti cesti so zaropotali koraki. Zdrnil se je iz zamišljenosti in se stisnil k deblu. Tihó je z rame snel brzostrelko in odprl varovalko.

Koraki so se približali. Po cesti je brezskrbno prihajal domobranec. Roke je tiščal v žepu in si rahlo počvižgaval.

Jože je dvignil brzostrelko in ga z ostrim glasom ustavil: »Stoj! Roke kvišku!«

Domobranec se je za hip zmedel, obstal, potegnil roke iz žepov in ni vedel, kaj naj stori. Najprej je pomislil, da se kdo šali, saj tu že od zime ni bilo partizanov.

»Roke kvišku! Če ne — streljam!«  
Domobranec je počasi dvignil roke in se obrnil proti robu, od koder je prihajal glas.

Jože je ostrmel, brzostrelka se mu je povesila. Pred njim je stal njegov brat Ciril. V grlu ga je nekaj stisnilo. Že se je hotel obrniti in oditi po gozdu, a se je premislil. Stopil je na cesto tik pred brata in ga pogledal v oči.

Ciril ga je spoznal. Povesil je pogled in roke so mu omahnile.

To je torej Ciril! Da, prav takega si je predstavljal. Velik, močan in zdrav fant. Če bi zdajle stal pred njim France, se ne bi čudil, tudi težko bi mu ne bilo, tako pa...

Mati je umrla, ko je bil Jože star štirinajst let, a Ciril štiri. Štiri leta nato je umrl še oče. Jože je bil tedaj že izučen in je delal v mi-

zarski delavnici v dolini. S starejšim Francem se Jože nikoli ni razumel. Po očetovi smrti je skrbel samo za Cirila, le zaradi njega je še hodil domov. Malo pred vojno se je pripravljal, da bi odšel v mesto in vzel Cirila s seboj, da bi se tam izučil kake obrti. A vmes je prišla vojna in mu prekrizala vse račune.

Nekaj časa sta stala molče.

Prvi je prekinil molk Jože.

»Tako je torej najino srečanje. Vedno sem si predstavljal, da bo drugačno. Mislim sem, da te bom srečal kot partizana ali pa da boš še doma in odšel z menoj. Nikdar nisem niti pomislil, da boš kdaj stopil v sovražne vrste, da se boš bojeval proti svojemu narodu in proti svojemu bratu. Ali se spominjaš, kako si včasih obsojal izdajalce, o katerih sva brala v knjigah? Sedaj si sam postal izdajalec! Tujcu si se prodal, zanj se boriš.

Kaj bi dejala mati, če bi še živel?

Zaradi tebe sem prišel domov. Rad bi te videl ali vsaj slišal o tebi. Če bi bil še doma, sem bil prepričan, da boš odšel z menoj. Sedaj pa bi raje videl, da bi bil mrtev.

Kaj naj naredim? Moral bi te peljati s seboj v brigado, kjer bi ti sodili. A ne morem! Brat si mi! Ne samo brat, še več. Po očetovi smrti sem imel samo tebe.

Se še spominjaš, kaj si mi prav na tem mestu obljubil, ko sem odhajal? Pojdi domov, sleci te cape, skupaj pojdeva v brigado. Zvečer bomo krenili iz teh krajev, daleč proč, tam te nihče ne bo poznal in v bojih boš opral svojo krivdo. Po vojni bova odšla iz teh krajev in si kje drugje ustvarila novo življenje.

Poglej, ne bi smel tega, a rad bi ti pomagal, rad bi te rešil.«

»S teboj? Ne morem! Prepozno prihajaš. Zame ni več poti nazaj. Nisem vsega kriv sam. Tudi drugi so krivi, največ France, da sem postal tak, drugačen kot želiš ti. Zasovražil sem vas. Tudi tebe sovražim, čeprav sem te imel nekdanj rad. Mislim sem, da si že zdavnanj mrtev in se ne bova nikoli več srečala. Žal mi je, da sem te razočaral, a sedaj se ne da več pomagati. Stori z menoj, kar hočeš, s teboj ne grem. Ubil me menda ne boš, saj sva brata. Vidim tudi, da si nekaj komandant, pusti me. Se enkrat, poslednjič mi napravi dobro... Tudi jaz bi te izpustil, če bi se takole srečala.«

»Torej nočeš z menoj? Tako daleč si že!«

»Dejal sem ti že, da ne morem! Tudi ti bi ne hotel z menoj, če bi te povabil. Pusti me, pojdiva vsak svojo pot in pazil bom, da se ne bova nikdar več srečala.«

»Tega ne smem, kaj bodo dejali tovariši... a vendar... pojdi. Ne bom storil prav! Moral bi te odpeljati s seboj, a ne morem. Brat si mi! Toda zavedaj se, da vodi ta pot samo v pogubo. Mogoče boš kdaj obžaloval ta korak, a tedaj bo prepozno. Vojne bo vsak čas konec, ti pa z Nemci, ki bodo...«

»Tvojih pridig mi ni treba. Hrani jih za druge, ti bodo še prav prišle,« ga je s hladnim glasom prekinil Ciril. »Torej? Lahko grem? V hrbet me menda ne boš streljal,

saj si bil vedno ponosen na to, da si bil odkrit človek. Grem!«

Ciril se je obrnil in počasi krenil po poti, ki je vodila v dolino.

Tudi Jože se je obrnil proti stezi. Napravil je nekaj korakov in neodločen obstal.

Ne, ni storil prav. Izdal je svoje tovariše — brate. Ali je to sploh še bil njegov brat? Ne! Njegovi bratje so bili tam — v brigadi. Skupaj prenašajo vse težave in napore, skupaj so se bojevali in drug za drugega, če je bilo treba, žrtvovali tudi svoja življenja. Spomnil se je na partizana Tineta, ki ga je ranjenega reševal iz zasede in se ni menil za svoje življenje. Ali kurir Sine! Ta ga ne bo izdal nikoli. Ali niso njegovi pravi bratje v brigadi?

Oni ga ne bi nikoli izdali, nikdar tudi ne bi storili tega, kar je storil on, star partizan, komandir čete. Če bodo zvedeli, mu nikoli ne bodo odpustili. In prav bodo imeli.

Ciril bi moral biti zanj samo sovražnik in nič več. Moral bi ga odpeljati s seboj v štab brigade in tam bi mu sodili, kakor je zaslužil. Morda ni bil samo izdajalec, mogoče je bil tudi morilec in ga nešteto mater preklinja, ker je moril njihove otroke. Mogoče kje jokajo otroci, ker jim je odpeljal starše — on pa ga je izpustil, da bo še nadaljeval s svojimi zločini, da bo še več ljudi nesrečnih. Sicer pa, ali ni to dovolj velik zločin, da je izdal svojo domovino in služi tistim, ki so jo potisnili v kri in trpljenje. Ne, ni storil prav!

Odločil se je! »Z menoj v brigado mora in tam naj bo sojen, kakor je zaslužil. Tudi zanj bo dobro, če mu prekrizam načrte in rešim še nadaljnje poti navzdol.«

Snel je brzostrelko in se obrnil.

»Stoj! Z menoj pojdeš!«

Ciril se je bliskovito obrnil, obraz je imel spačen od sovraštva. V rokah je držal težko vojaško pištolo. Dvignil je roko in ustrelil. Jože je skočil za bukev in dvignil brzostrelko.

To ni bil več njegov brat, to je bil tujec izdajalec.

Pomeril je in sprožil. Počili so strelji, ki so dolgo odmevali po gozdu in se počasi izgubljali v grapi.

Človek tam na cesti je za hip obstal, iz rok mu je zdrknila pištola, zagrabil se je za prsi, se opotekel pod staro, trhlo drevo in tam obležal.

Jože je vrgel brzostrelko na rame in odhitel po stezi. Že po nekaj korakih je srečal fante iz svoje čete, ki so pritekli po stezi.

Jože jih je ustavil: »Kam?«

»Tebi na pomoč!« mu je zasopel dejal kurir Sine, ki je bil prvi. »Kaj je pomenilo to streljanje?«

»Jaz sem streljal. Kdo vas je poslal?«

»Prosil smo komisarja, da nam je dovolil. Šli smo za teboj in kakor vidim, ne za stonj. Na koga si streljal?«

»Na belogardista!«

»Je padel?«

»Da!«

»In kje imaš brata?«

Jožetov obraz je bil trd in ni trenil z očmi.

»Brata? Jaz nisem imel brata! Bratje ste mi vi!«

M. M.

NAŠA SKUPNOST — 25. MAJ

Metniška priloga. Ureja komisija pri uredniškem odboru Nsk, zanjo odgovarja Marjan Moškrnič.